

บทความที่ :

Article :

21

การศึกษาเปรียบเทียบการสร้างทางเลือกบริการ
สาธารณะแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาล
เมืองแม่เหิยะและเทศบาลตำบลหนองควาย จังหวัด
เชียงใหม่

A Comparative Study Of Collaborative Public
Service Choices Creation For Elderly Of Mae
Hia Town Municipality, Nong Khwai Subdistrict
Municipality, Chiang Mai Province

ปิยะวัตร เชื้อนแก้ว*, ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์*

และ อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย**

Piyawat Khueankaew*, Thanyawat Rattanasak*

and Ubon Yawainawichai**

* คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ [Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University];

Corresponding author e-mail: piyawat.may@gmail.com

**องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ [Donkaew Subdistrict Administrative Organization Mae Rim District, Chiang Mai]

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสร้างทางเลือกบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแม่เหิยะและเทศบาลตำบลหนองควาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลคือ ผู้บริหารเทศบาล หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ องค์กรภาคประชาชน และชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเทศบาลเมืองแม่เหิยะ มีจำนวน 21 คน และในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควาย มีจำนวน 22 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแม่เหิยะและเทศบาลตำบลหนองควาย จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษา พบว่า เทศบาลเมืองแม่เหิยะได้จัดทำศูนย์สร้างสุขหรือโครงการดูแลผู้สูงอายุ โครงการตะล่อมฮอมฮัก รอยรามิรอยแรง และในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควาย ได้จัดทำศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลหนองควาย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองได้สร้างทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนทบทวนปัญหาผู้สูงอายุในพื้นที่ 2) ขั้นตอนจัดทำทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ และ 3) ขั้นตอนตัดสินใจเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : การสร้างทางเลือก; บริการสาธารณะ; ผู้สูงอายุ

Abstract

The purpose of this research is to study and compare the alternatives of public service with the participation of various sectors for the elderly people of Mae Hia Municipality and Nong Khwai Subdistrict in Chiangmai. The sample groups are municipal administrators, government agencies in the area, public organization and elderly clubs. There are 21 people in the Mae Hia Municipality and 22 people in Nong Khwai Subdistrict. The data collection methods used in this research are in-depth interviews and documents reviews that are related to public service operations for the elderly people of Mae Hia Municipality and Nong Khwai Subdistrict in Chiangmai. From the results of the study, it was found that Mae Hia Municipality has created a happiness center or elderly care project called “Talom Homhak Rouy Ra Mi Rouy Rang Project” and Nong Khwai Subdistrict has also established the Center for Quality of Life and Elderly Occupation Promotion. The local administrative organizations of both sub-districts have created public service options for elderly people, consisting of 3 steps: 1) The process of reviewing the elderly problems in the area 2) The process of creating public service options for elderly people and 3) The decision making process of choosing public services for elderly people.

Keywords: Creating Alternative; Public Services; Elderly People

บทนำ

ประชากรผู้สูงอายุได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2533 จนถึงในปัจจุบัน และประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งปัญหาผู้สูงอายุเกิดขึ้นทั่วโลกหรือเป็นปัญหาในระดับโลกใน พ.ศ. 2559 โลกมีประชากรทั้งหมดประมาณ 7,433 ล้านคนในจำนวนนี้เป็นประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 929 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย,2559) ในอนาคตจำนวนประชากรสูงอายุจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 20 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย,2559)

ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือว่าเป็นหน่วยงานที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา,2542) โดยเทศบาลเมืองแม่เหิยะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นชุมชนเมือง ซึ่งได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ เนื่องจากมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นประกอบกับผู้สูงอายุยังคงมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงสถานพยาบาลและบุคลากรของเทศบาลมีจำนวนไม่เพียงพอกับการให้บริการได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นเพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยการมุ่งเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนกับเทศบาลเมืองแม่เหิยะ โดยการบูรณาการผ่านโครงการศูนย์สร้างสุขหรือโครงการดูแลผู้สูงอายุ โครงการตะล่อมฮอมฮัก รอยรามิรอยแรง และในส่วนของการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหนองควาย ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม โปร่งใส และการดำเนินงานบนหลักของข้อมูล โดยเน้นตั้งแต่การวางแผนร่วมดำเนินงานระหว่างเทศบาลตำบลหนองควายและชุมชนเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นชนบทมากกว่าชุมชนเมือง ในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลหนองควายเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุโดยการ

เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกับเทศบาลตำบลหนองควาย เพื่อที่แก้ไขปัญหาผู้สูงอายุในพื้นที่โดยการจัดทำโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลหนองควาย

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เทศบาลเมืองแม่เหิยะมีความเป็นชุมชนเมือง และเทศบาลตำบลหนองควายมีความเป็นชนบทมากกว่าชุมชนเมือง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองได้ประสบความสำเร็จในจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุโดยการอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานร่วมกันดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเปรียบเทียบการสร้างเลือกบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และการร่วมกันสร้างทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุทั้งสองพื้นที่ที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุให้แก่องค์กรอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบการสร้างทางเลือกบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลเมืองแม่เหิยะและเทศบาลตำบลหนองควาย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการศึกษาเปรียบเทียบสององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ คือ กลุ่มผู้บริหารเทศบาล หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ องค์การภาคประชาชน และชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 21 คน ส่วนเทศบาลตำบลหนองควาย คือ กลุ่มผู้บริหารเทศบาล หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ องค์การภาคประชาชน และชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 22 คน ในการสร้างเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม

ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำการศึกษาภาคสนาม (Field Research) จากการ

สังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งเครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ที่ได้รับการสัมภาษณ์ และการสนทนา จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา และใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล เปรียบเทียบการสร้างทางเลือก การบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมให้แก่ผู้สูงอายุ และในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทางเลือกการบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองแห่ง โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบไม่ใช้ทฤษฎี และจำแนกวิเคราะห์ข้อมูลตามความเหมาะสม ซึ่งพิจารณาจากความเหมาะสมของเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานในการอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ (สุภากร จันทวนิช, 2555: 136-137)

ผลการวิจัย

การสร้างทางเลือกการบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแม่เหิยะและเทศบาลตำบลหนองควาย ได้อาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ภาคประชาชน และชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันในการสร้างทางเลือกการบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง โดยมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การสร้างทางเลือกการบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ ในอดีตเทศบาลเมืองแม่เหิยะจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตามบทบาทหน้าที่ของเทศบาลเมืองแม่เหิยะ แต่เนื่องด้วยประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบกับเทศบาลเมืองแม่เหิยะต้องกรทราบบถึงปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ เทศบาลเมืองแม่เหิยะจึงร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมลงพื้นที่สำรวจข้อมูลผู้สูงอายุโดยใช้พื้นที่ของชุมชนบ้านจัดสรร(ชุมชนกุลพันธ์วิธ 2,3,4) หลังจากการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุได้นำเสนอและคืนข้อมูลผู้สูงอายุของชุมชนบ้านจัดสรรให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ทุกภาคส่วนเริ่มเห็นตระหนักถึงปัญหา

ผู้สูงอายุในพื้นที่ร่วมกัน และนำสู่ขยายการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั้งตำบลแม่เหียะ โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1.1 ขั้นตอนทบทวนปัญหาผู้สูงอายุในพื้นที่ เทศบาลเมืองแม่เหียะร่วมดำเนินการจัดประชุมประจำเดือนกันยายน เพื่อรับฟังปัญหาและการปรับปรุงการบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยการประชุมในเดือนกันยายนทางเทศบาลเมืองแม่เหียะได้นำเสนอผลการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาการเข้าถึงสถานบริการพื้นฟูร่างกายเนื่องจากการเดินทางไม่สะดวก และต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง และผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับเทศบาลเมืองแม่เหียะ ทางที่ประชุมพิจารณาแล้วว่าปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุและสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงมีการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.2 ขั้นตอนจัดทำทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ จากปัญหาในขั้นตอนที่ 1.1 เทศบาลเมืองแม่เหียะได้จัดการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหผู้สูงอายุ โดยการประชุมในครั้งนี้เทศบาลเมืองแม่เหียะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันเสนอทางเลือกการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตำบลแม่เหียะ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงทางเลือกการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตำบลแม่เหียะ

ทางเลือกการจัดบริการสาธารณะ	กิจกรรม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ทางเลือกที่ 1 พื้นฟู สมรรถภาพ ร่างกาย	(1) กิจกรรมพื้นฟูร่างกายสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง ป ร ร ก อ บ ตั ว ย ก ร ร กายภาพบำบัด การตรวจ สุขภาพ การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ กลุ่มติดเตียงในชุมชนโดย ผู้สูงอายุติดสังคม และการให้ คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแล	อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ชมรม ผู้สูงอายุ ชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลแม่เหียะ วัด พระ ธา ตุ ด อ ย ค่ำ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบล โรงพยาบาล เชียงใหม่ใกล้หมอ และ

ทางเลือกการ จัดบริการ สาธารณะ	กิจกรรม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	สุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ	โรงพยาบาลนครพิงค์
	(2) กิจกรรมฟื้นฟูร่างกายสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ประกอบด้วย การดำเนินกิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุตำบลแม่เหิยะประจำปี	ชมรมกีฬาตำบลแม่เหิยะ ชมรมสาวรำวง และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ทางเลือกที่ 2 โรงเรียน ผู้สูงอายุ	(1) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ประกอบด้วย กิจกรรมให้ความรู้ตามวัยผู้สูงอายุ กิจกรรมศึกษาดูงานนอกพื้นที่ กิจกรรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพและอนามัยของผู้สูงอายุ	โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองแม่เหิยะ ชมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วัด พระธาตุตอดอยคำ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงพยาบาลเชียงใหม่ไกรหล้า และโรงพยาบาลนครพิงค์
	(2) กิจกรรมพัฒนาอาชีพสำหรับกลุ่มติดสังคม ประกอบด้วย กิจกรรมการทำลูกประคบสมุนไพร และทำดอกไม้จันทร์	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มเกษตรกรตำบลแม่เหิยะ

1.3 ขั้นตอนตัดสินใจเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ จากทางเลือกในขั้นตอนที่ 1.2 เทศบาลเมืองแม่เหิยะได้จัดการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันตัดสินใจเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ โดยการประเมินศักยภาพของผู้สูงอายุตำบลแม่เหิยะ ทางเทศบาลเมืองแม่เหิยะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบ่งผู้สูงอายุตามศักยภาพได้ทั้งหมด 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตัวเองได้ คือผู้สูงอายุกลุ่มสังคม ที่มีสุขภาพแข็งแรง ชอบออกมาทำ

กิจกรรมกับคนวัยเดียวกันนอกบ้าน และยังเป็นกลุ่มที่สามารถช่วยเหลือสังคมได้ และผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ไม่ยอมออกไปไหน และไม่ได้นำเอาความสามารถของตนเองไปช่วยเหลือสังคม กลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตัวเองไม่ได้ คือ ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง ซึ่งมีอาการเจ็บป่วย จำเป็นต้องได้รับการดูแลจากการประเมินศักยภาพของผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองแม่เหิยะร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ภาคประชาชน และชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่เหิยะร่วมกันตัดสินใจเลือกทางเลือกบริการสาธารณะโดยพิจารณาตามนโยบายของนายกเทศมนตรีเมืองแม่เหิยะเรื่องสุขภาพ “One Health หรือสุขภาพหนึ่งเดียว” ที่ต้องการให้ประชาชนตำบลแม่เหิยะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

จากการประชุมพิจารณาแล้วว่าเลือกทางเลือกที่ 1 พัฒนาสมรรถภาพร่างกายและทางเลือกที่ 2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งทางเลือกดังกล่าวตอบสนองต่อนโยบายข้างต้นและเหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุตำบลแม่เหิยะมากที่สุด จากการตัดสินใจเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุร่วมกัน เทศบาลเมืองแม่เหิยะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการจัดการบริการสาธารณะทั้งทางเลือกที่ 1 การฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย และทางเลือกที่ 2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยนำทางเลือกทั้งสองมาสร้างทางเลือกใหม่ คือ *นวัตกรรมศูนย์สร้างสุขหรือโครงการดูแลผู้สูงอายุ โครงการตะล่อมฮอมฮัก ไรยรามิไรยแรง* ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม และผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้

(1) **กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย** โดยเลือกกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง ซึ่งใช้สถานที่ของศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลแม่เหิยะในการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นการกายภาพบำบัด การตรวจสุขภาพ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเปิดให้บริการทุกวันอังคาร เวลา 09.00 - 12.00 น. วันพุธ 9.00 - 12.00 น. และวันพฤหัสบดีเวลา 13.00 - 16.00 น.

(2) **กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ** โดยเลือกจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมและกลุ่มติดบ้าน ซึ่งสามารถแบ่งเป็นสองกิจกรรมหลัก ดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมและผู้สูงอายุที่พร้อมจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

กลุ่มติดบ้านเปลี่ยนเป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม) ซึ่งใช้สถานที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองแม่เหิยะ ทางเทศบาลเมืองแม่เหิยะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองแม่เหิยะเป็นหลักสูตรระยะสั้น 4 เดือน ซึ่งจัดกิจกรรมทั้งหมด 10 ครั้ง หรือเฉลี่ยเดือนละ 2-3 ครั้ง ในการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมให้ความรู้ตามวัยผู้สูงอายุ กิจกรรมศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ กิจกรรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพและอนามัยของผู้สูงอายุ

การจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลเมืองแม่เหิยะ เป็นการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินกิจกรรมภายใต้วัฒนธรรมศูนย์สร้างสุขหรือโครงการดูแลผู้สูงอายุ โครงการตะล่อมฮอมฮัก รอยรามิรอยแรง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานขับเคลื่อนบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุร่วมกันในรูปแบบของเครือข่าย ตลอดจนเป็นการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตำบลแม่เหิยะอย่างแท้จริง

2. การสร้างทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองควาย

ในอดีตเทศบาลตำบลหนองควายจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยให้ชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองควายร่วมทำกิจกรรมกับเทศบาลตำบลหนองควายผ่านโครงการต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) โดยชมรมผู้สูงอายุเป็นผู้เสนอรายละเอียดของกิจกรรมที่ชมรมผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วม ซึ่งเทศบาลตำบลหนองควายสนับสนุนบุคลากรและอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรม แต่ด้วยกิจกรรมดังกล่าวภายในหนึ่งปีจัดกิจกรรมเพียงไม่กี่ครั้ง ประกอบกับชมรมผู้สูงอายุยังมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลหนองควายมากขึ้น จึงเป็นที่มาของทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองควาย ดังนั้นการสร้างทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองควายประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานหลักๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ขั้นตอนทบทวนปัญหาผู้สูงอายุในพื้นที่

เทศบาลตำบลหนองควายร่วมดำเนินงานจัดประชุมผ่านเวทีประชาคมประจำหมู่บ้าน เพื่อรับฟังปัญหาและปรับปรุงการบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยการประชุมดังกล่าวเทศบาล

หนองคายได้นำเสนอผลการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า *ชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองคายมีความต้องการสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมและมีความต้องการทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาลตำบลหนองคาย* เนื่องจากภายในหนึ่งปี ชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองคายทำกิจกรรมร่วมกันเพียงไม่กี่ครั้ง ดังเช่น กิจกรรมงานรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุที่เทศบาลตำบลหนองคายจัดขึ้นประจำปีเท่านั้น ทางที่ประชุมพิจารณาแล้วว่าปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากความต้องการของผู้สูงอายุตำบลหนองคาย ดังนั้นจึงมีการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2.2 ขั้นตอนกำหนดทางเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

จากปัญหาและความต้องการในขั้นตอนที่ 2.1 เทศบาลตำบลหนองคายได้จัดการประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวร่วมกัน โดยการประชุมในครั้งนี้เทศบาลตำบลหนองคายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันเสนอทางเลือกกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและทางเลือกสถานที่ดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางเลือกกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองคาย ซึ่งสามารถแบ่งกิจกรรมได้ทั้งหมด 2 ทางเลือก ดังนี้ ตารางที่ 2 แสดงทางเลือกกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

ทางเลือก การจัดบริการ สาธารณะ	กิจกรรม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ทางเลือกที่ 1 กิจกรรม การพัฒนา คุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ	(1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ เกี่ยวกับการให้คำแนะนำ เรื่องสุขภาพอนามัยของ ผู้สูงอายุ และการแข่งขันกีฬา	สำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองคาย โรงพยาบาล ทางดง สาธารณสุขอำเภอทางดง ชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองคาย

ทางเลือก การจัดบริการ สาธารณะ	กิจกรรม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ผู้สูงอายุประจำปี	อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ตำบลหนองควาย สภาวัฒนธรรม ตำบลหนองควาย ชมรมร่ำวง ย่อนยุคตำบลหนองควาย ชมรม แอโรบิคเพื่อสุขภาพตำบลหนอง ควาย และชมรมช่างฟ้อนเพื่อ สุขภาพตำบลหนองควาย
	(2) กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้ สูงอายุกลุ่มติดสังคม การ ดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ เกี่ยวกับการการบรรยายให้ ความรู้ตามวัยของผู้สูงอายุใน เรื่องภาษาอังกฤษ เขียน ตัวหนังสือล้านนา และ วัฒนธรรมล้านนา	สำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ ชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองควาย วัดขุนเส วัดดอนแก้ว วัดร้อย จันทร์ โรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์ อุปถัมภ์ ศูนย์การศึกษา นอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอทางดง โรงเรียนบ้านสัน ป่าสัก โรงเรียนบ้านตองกาย โรงเรียนบ้านฟ่อน สภา วัฒนธรรมตำบลหนองควาย
ทางเลือกที่ 2 กิจกรรม การส่งเสริม อาชีพ ผู้สูงอายุ	การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นการทำตุ๊กตาล้านนา การทำ สบู่ การทำโคมผ้าตัดเขียน ลวดลาย การทำ พวงหรีดจากฟางเกี่ยวข้าว และการทำดอกไม้จันทน์	สำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ ชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองควาย และศูนย์การศึกษา นอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอทางดง

ทางเลือกการพัฒนาสถานที่ดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุตำบลหนองควาย

ตารางที่ 3 แสดงทางเลือกการพัฒนาสถานที่ดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

ทางเลือกการพัฒนาสถานที่	รายละเอียดพื้นที่
ทางเลือกที่ 1 พื้นที่อาคารเอนกประสงค์ของเทศบาลตำบลหนองควาย	เป็นพื้นที่ที่อยู่ในส่วนด้านหน้าของเทศบาลตำบลหนองควาย เนื้อที่โดยประมาณ 200 ตารางวา สามารถรองรับจำนวนผู้สูงอายุได้ประมาณ 300 คน
ทางเลือกที่ 2 พื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองควาย	เป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างจากเทศบาลตำบลหนองควาย ประมาณ 100 เมตร เนื้อที่โดยประมาณ 3 ไร่ โดยพื้นที่ดังกล่าวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองควายประกอบด้วย สนามกีฬาเทศบาลตำบลหนองควาย โรงเรียนอนุบาลตำบลหนองควาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองควาย วิชาทกิจชุมชนกลุ่มนวดแผนไทย ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ชมรมทูบีนัมเบอร์วันตำบลหนองควาย และศูนย์บริการคนพิการเทศบาลตำบลหนองควาย

2.3 ขั้นตอนตัดสินใจเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

จากทางเลือกในขั้นตอนที่ 2.2 เทศบาลตำบลหนองควายได้จัดการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันตัดสินใจเลือกบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองควายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ภาคประชาชน และชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองควายร่วมกันตัดสินใจเลือกทางเลือกบริการสาธารณะโดยพิจารณาตามนโยบายของนายกเทศมนตรีตำบลหนองควายเรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้สูงอายุ”

จากการประชุมพิจารณาแล้วว่าทางเลือกกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเลือกทางเลือกที่ 1 กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และทางเลือกที่ 2 กิจกรรม

การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ซึ่งทางเลือกดังกล่าวตอบสนองต่อนโยบายข้างต้นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุตำบลหนองควาย ทางที่ประชุมมีข้อตกลงร่วมกันคือการรวบรวมกิจกรรมของทั้งสองทางเลือกได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยนำมาสร้างทางเลือกใหม่เป็นการบูรณาการกิจกรรมและการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการร่วมกันจัดกิจกรรมภายใต้ทางเลือกใหม่คือ*ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองควาย* ซึ่งจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกวันอังคารและจัดกิจกรรมในช่วง เวลา 09.00 น. – 12.00 น. เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับวัยผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสองสัปดาห์แรกของต้นเดือน และจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในสองสัปดาห์ของสิ้นเดือน ซึ่งกิจกรรมภายใต้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลหนองควาย โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยเลือกกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำเรื่องสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การการบรรยายให้ความรู้ตามวัยของผู้สูงอายุในเรื่องภาษาอังกฤษ เขียนตัวหนังสือล้านนา และการแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุประจำปี ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวเทศบาลตำบลหนองควายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ซึ่งจัดกิจกรรมทุกวันอังคารของสองสัปดาห์ท้ายเดือน โดยการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุคือการทำพวงหรีดและดอกไม้จันทน์ เนื่องจากทั้งสองอย่างไม่ได้ใช้ละเอียดของงานมากนักและทำได้ง่ายซึ่งผู้สูงอายุสามารถทำได้ โดยสามารถแบ่งกลุ่มการพัฒนาอาชีพเป็น 2 กลุ่ม คือ (1)กลุ่มทำพวงหรีด และ (2)กลุ่มดอกไม้จันทน์ เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้สูงอายุซึ่งการทำพวงหรีดและดอกไม้จันทน์ เนื่องจากมีตลาดรองรับและสามารถ

จำหน่ายได้แน่นอนซึ่งเทศบาลตำบลหนองควายมีงานศพ เทศบาลตำบลหนองควาย ผู้นำท้องถิ่น และผู้ประกอบการร้านค้าโรงศพ

จากการตัดสินใจเลือกทางเลือกกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ทางที่ประชุม ประกอบด้วย เทศบาลตำบลหนองควายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ภาคประชาชน และชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองควายร่วมกันตัดสินใจเลือกทางเลือกการพัฒนาสถานที่ดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งพิจารณาจากกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุกับสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม ทางที่ประชุมพิจารณาแล้วว่าทางเลือกที่ 2 พื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองควาย มีความเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดของการพิจารณาพื้นที่ดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุดังนี้

พื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองควาย ใช้เป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นสถานที่รวบรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนอนุบาลตำบลหนองควาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองควาย วิชาหกิจชุมชนกลุ่มนวดแผนไทย ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลหนองควาย ชมรมทูปิ่นมเบอร์วันตำบลหนองควาย และศูนย์บริการคนพิการเทศบาลตำบลหนองควาย ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งนายกเทศมนตรีตำบลหนองควาย ต้องการบูรณาการการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมสำหรับชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองควายจึงใช้พื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองควายเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

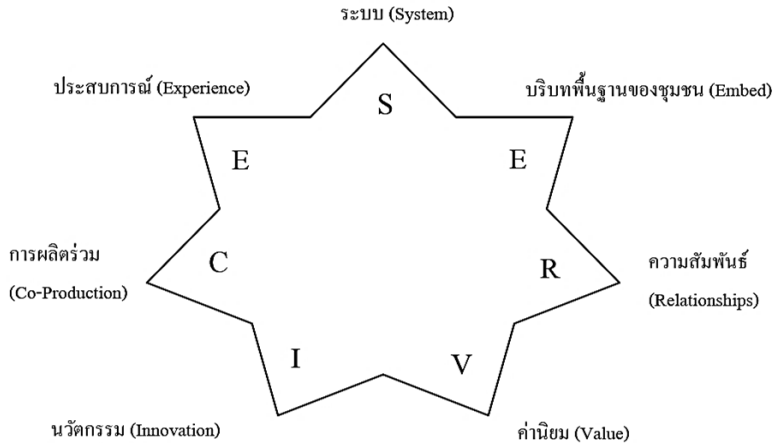
จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสอง ได้จัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุที่เหมือนกัน โดยเทศบาลตำบลหนองควายได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหผู้สูงอายุ จนทำให้เกิดรูปแบบการจัดบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองควาย คือการรวบรวมบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ

ดำเนินงานร่วมกันภายใต้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลหนองควาย และในส่วนของบริหารจัดการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลเมืองแม่เหิยะ เป็นการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินกิจกรรมภายใต้ันวัตกรรมศูนย์สร้างสุขหรือโครงการดูแลผู้สูงอายุ โครงการระล่อมฮอมฮัก รอยรามิรอยแรง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานขับเคลื่อนบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุร่วมกันในรูปแบบของเครือข่าย และที่สำคัญชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่เหิยะยังกำลังที่สำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ จึงทำให้การบริหารจัดการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตำบลแม่เหิยะประสบความสำเร็จและตรงต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนและได้รับการส่งเสริมการดูแลสุขภาพไปในทิศทางที่ดีขึ้น ประกอบกับกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงตามวัย ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคม นับเป็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาวะเชิงรุกให้กับผู้สูงอายุในชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาการสร้างทางเลือกบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลเมืองแม่เหิยะและเทศบาลตำบลหนองควาย จังหวัดเชียงใหม่ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen P. Osborne, Zoe Radnor, Tony Kinder และ Isabel Vidal (2015) กล่าวว่า การจัดการบริการสาธารณะจะต้องอาศัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้บริการสาธารณะเกิดความยั่งยืนและส่งเสริมบริการสาธารณะให้แก่ผู้รับบริการ โดยการสร้างบริการสาธารณะจะต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถนำเสนอได้ 7 ประเด็นด้วยกัน ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 The seven-pointed SERVICE star of sustainable business model for public service organizations.

ประเด็นที่ 1 ระบบ (System) สิ่งที่ใช้ขับเคลื่อนบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุให้สำเร็จ ทั้งนี้เทศบาลเมืองแม่เหียะ ใช้นโยบายเรื่องสุขภาพหนึ่งเดียวที่ต้องการให้ผู้สูงอายุในตำบลแม่เหียะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควายใช้นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าทั้งสององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้นโยบายขับเคลื่อนดูแลผู้สูงอายุเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen P. Osborne, Zoe Radnor, Tony Kinder และ Isabel Vidal (2015) กล่าวว่า นโยบาย โครงการหรือกิจกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยงานจัดบริการสาธารณะใช้ในการขับเคลื่อนให้บริการสาธารณะให้ประสบความสำเร็จ

ประเด็นที่ 2 บริบทพื้นฐานของชุมชน (Embed) ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนที่มีลักษณะของพื้นที่ที่แตกต่างกันไป ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยจุดเหมือนคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองจัดบริการสาธารณะที่ศูนย์กลางของตำบลเนื่องจากให้ผู้สูงอายุในพื้นที่

สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้สะดวก และจุดต่างคือพื้นที่ของเทศบาลเมืองแม่เหิยะมีความเป็นชุมชนเมือง และเทศบาลตำบลหนองควายมีความเป็นชนบทมากกว่าชุมชนเมือง ซึ่งสามารถวัดจากระบบฐานเศรษฐกิจของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen P. Osborne, Zoe Radnor, Tony Kinder และ Isabel Vidal (2015) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ผู้รับบริการ ซึ่งองค์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงบริบททางด้านพื้นที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้รับบริการในพื้นที่

ประเด็นที่ 3 ความสัมพันธ์(Relationships) เป็นความสัมพันธ์ของชุมชนดั้งเดิมที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและความสัมพันธ์ของชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวล้วนส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ ความสัมพันธ์ของชุมชนในตำบลหนองควายมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทและมีสภาพที่กำลังจะกลายสภาพเป็นชุมชนเมือง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวล้วนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนและในส่วนของความสัมพันธ์ของชุมชนในตำบลแม่เหิยะมีลักษณะความสัมพันธ์แบบผสมผสานระหว่างชุมชนเมืองและชนบท โดยเป็นชุมชนเมืองมากกว่าชนบท ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบปัจเจกบุคคลเนื่องจากมีหมู่บ้านจัดสรรและยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติในชุมชนชนบท ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McGuire และ Michael (2003) กล่าวว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวยังทำให้ประชาชนมีความเกื้อกูลกัน อีกทั้งยังอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เช่น การร่วมติดต่อสื่อสาร การร่วมตัดสินใจ และยังรวมไปถึงส่วนช่วยในการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ

ประเด็นที่ 4 ค่านิยม(Value) เป็นสิ่งที่ชุมชนเชื่อว่าดี และยึดถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งค่านิยมในที่นี้คือการมีจิตอาสา โดยเทศบาลเมืองแม่เหิยะมีจิตอาสาที่ผ่านหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุจนกลายเป็นนักรักษาพยาบาลและนักรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้สามารถดูแลผู้สูงอายุที่เข้ามารับบริการที่สถานฟื้นฟูสมรรถนะร่างกายผู้สูงอายุ ในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควาย จิตอาสาที่มีลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนชนบท เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยไม่ได้หวังค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินแต่หวังว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นสามารถช่วยเหลือให้เพื่อนผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Janet V. Denhaedt และ Robert B. Denhaedt (2006) กล่าวว่า การมีจิตอาสาเป็นสิ่งที่แสดงถึงจิตวิญญาณสาธารณะที่เห็นได้ชัดเจนในการมีส่วนร่วมนั้นผู้ที่มีส่วนร่วมจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการตัดสินใจต่างๆ และมีแนวโน้มที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วย แต่การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติ

ประเด็นที่ 5 นวัตกรรม(Innovation) เป็นการคิดค้นสิ่งใหม่โดยชุมชนที่นำมาแก้ไขปัญหา พัฒนา ส่งเสริมร่วมถึงการสร้างบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ โดยเทศบาลเมืองแม่เหียะ ได้สร้างนวัตกรรมศูนย์สร้างสุข โดยมีการดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายให้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง เป็นต้น ในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควาย ได้สร้างนวัตกรรมศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลหนองควาย โดยมีการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสองสัปดาห์แรกของต้นเดือน และจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในสองสัปดาห์ของสิ้นเดือน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen P. Osborne, Zoe Radnor, Tony Kinder และ Isabel Vidal (2015) กล่าวว่า ในการร่วมกันสร้างนวัตกรรมที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานกับเป้าหมายของนวัตกรรม เพื่อที่จะส่งมอบบริการสาธารณะในรูปแบบใหม่ให้แก่ประชาชน

ประเด็นที่ 6 การผลิตร่วม(Co-Production) เป็นการอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการสร้างบริการสาธารณะร่วมกัน โดยเทศบาลเมืองแม่เหียะร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างนวัตกรรมบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบอาชีวศึกษา เข้ามาสนับสนุนทรัพยากรทางความรู้ให้กับผู้สูงอายุผ่านทางกิจกรรมพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น ในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควาย ได้อาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างนวัตกรรมบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) ได้สนับสนุนงบประมาณให้แก่เทศบาลตำบลหนองควาย ไปดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Perrott (1996) ที่กล่าวว่าการสร้างทางเลือก

บริการสาธารณะจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องเกิดจากความไว้วางใจ ความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานการตอบแทนซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการช่วยเหลือกัน และต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนต่างๆ การร่วมกันสร้างทางเลือก บริการสาธารณะ

ประเด็น 7 ประสบการณ์ (Experience) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้หรือ ข้อมูลซึ่งกันและกันในของเครือข่ายในการสร้างบริการสาธารณะ โดยเทศบาลเมืองแม่เหียะได้จัดเวทีประจำเดือนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้สูงอายุร่วมกัน เสนอ ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ กระทั่งนำสู่การสร้างทางเลือกบริการ สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้ ในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควายได้ ดำเนินการจัดประชุมผ่านเวทีประชาคมประจำหมู่บ้าน เพื่อรับฟังปัญหาและปรับปรุง การบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Andreas Riege and Nicholas Lindsay (2006) กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ โดยได้เข้าเป็นส่วน หนึ่งของขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อที่จะสามารถตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่ เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง

เมื่อพิจารณาทั้งเจ็ดประเด็นที่กล่าวข้างต้น สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสำเร็จของการสร้างทางเลือกบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุ ของเทศบาลเมืองแม่เหียะและเทศบาลตำบลหนองควาย จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

(1) การบริหารบนหลักของธรรมาภิบาล โดยเน้นการให้ความสำคัญกับการ มีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อที่จะช่วยให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ ตรงจุด สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งในการ ดำเนินการดังกล่าวได้อาศัยความร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ ของบุคคลต่างๆ ทั้งจาก พนักงาน ผู้นำชุมชน และประชาชน โดยใช้ความรู้ความสามารถทำงานร่วมกันเพื่อให้ ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Andreas Riege and Nicholas Lindsay (2006) กล่าวว่า ความร่วมมือจะต้องอาศัยขีดความสามารถ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการตอบแทนซึ่งกัน

และกัน ความไว้วางใจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และที่สำคัญจะต้องเปิดโอกาสกว้างให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ

(2) การจัดโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยโครงการต่างๆ ที่ดำเนินการเป็นโครงการที่เกิดจากเสียงสะท้อนของผู้สูงอายุผ่านชมรมผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านทำให้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ จึงเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen P. Osborne, Zoe Radnor, Tony Kinder และ Isabel Vidal (2015) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากความต้องการในด้านต่างๆ ของตนเอง ถ้าหากประชาชนได้รับการตอบสนองต่อความต้องการในการจัดทำบริการสาธารณะจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

จากที่กล่าวมาข้างต้นการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแม่เหิยะและเทศบาลตำบลหนองควายได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุ จนทำให้เกิดรูปแบบการจัดบริการสาธารณะแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเทศบาลเมืองแม่เหิยะเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการจัดบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ และในส่วนของเทศบาลตำบลหนองควายได้รวบรวมบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแต่เพียงผู้เดียวการสร้างบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุประสบความสำเร็จคงเป็นไปได้ยาก

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้างกิจกรรมที่ตรงต่อความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุร่วมแสดงกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเองและผู้สูงอายุกับวิทยากรผู้ให้ความรู้ เพื่อให้ผู้สูงอายุกล้าแสดงออกและจะส่งผลให้ผู้สูงอายุอยากเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป

2. การจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุบางกลุ่ม ซึ่งบางพื้นที่อาจจะมีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงกิจกรรมของผู้สูงอายุได้ เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงและบางส่วนสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงซึ่งไม่สามารถเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุในกลุ่มผู้ป่วยติดเตียงที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

เอกสารอ้างอิง

- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2559. (Online) สืบค้นจาก <http://thaitgri.org/?p=38427> เข้าถึงเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (Online) สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/planlocal/law.htm> เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2561.
- สุภาค์ จันทวานิช. (2555). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.(พิมพ์ครั้งที่ 20).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brandsen, T., & Pestoff, V. (2006). Co-production, the third sector and the delivery of public services: An introduction. **Public management review**, 8(4), 493-501.
- Janet V. Denhaedt & Robert B. Denhaedt. (2007) .The new public service: serving, not steering. **Expanded ed**. New York: ME Sharpe.
- McGuire, Michael. (2003).Collaborative Public Management-Assessing What We Know and How We Know It. **Public Administration Review**, 33-43.
- Osborne, S. P., Radnor, Z., Kinder, T., & Vidal, I. (2015). The SERVICE framework: A public-service-dominant approach to sustainable public services. **British Journal of Management**, 26(3), 424-438.

Perrott, B.E. 1996). Managing strategic issues in the public service. **Long Range Planning**. 29(3), 37-45.

Riege, A., & Lindsay, N. (2006). Knowledge management in the public sector: stakeholder partnerships in the public policy development. **Journal of knowledge management**, 10(3), 24-39.

Translated Thai References

Chantawanich, S. (2012). **Qualitative Research Method**.

(20 Edts). Bangkok: Chulalongkorn University

Foundation of Thailand Older Research and Development. (2016).

Report of Thai Older Status in 2016. Retrieved from <http://thaitgri.org/?p=38427> Accessed 26 February 2018.

Office of the Law Commission. (1999). **The Plan and Procedure for Decentralization to Local Government Organizations Act, 1999**. (Online). Retrieved from <http://www.dla.go.th/work/planlocal/law.htm> Accessed 1 April 2018.